

Naturnationalpark Læsø Klitplantage
Bestyrelsen

Vendsyssel
Ref. VIBLS
Den 25. november 2024

Referat - Møde i bestyrelsen tirsdag d. 12. november 2024 kl. 15.00 – 18.00

Mødet blev holdt på Restaurant Havnebakken, Havnebakken 12, Vesterø Havn

Deltagere i bestyrelsesmødet

Finn Mikkelsen (formand)	Danmarks Naturfredningsforening
Flemming Winther Olsen	Dansk Ornitologisk Forening
Kate Bryrup	Friluftsrådet, Brugerrådet, Naturstyrelsen Vendsyssel
Thomas Elgaard Jensen	Danmarks Jægerforbund
Sven Thyø	Dansk Orienteringsforbund
Ole Lind	Læsø Biavlerforening
Anne Marie Toftelund Ladefoged	Læsø Turist- og Erhvervsforening
Gitte Melchiorsen	Læsø Ungdomsskole
Karin Skov	Læsø Kommune
Jens Morten Hansen	Læsø Lodsejerforening
Henning Johansen	Læsø Fodslaw
Karin Christensen	Læsø Strandjægere
Jørgen Sønderkær	Sommerhusgrundejerforeninger
Karin Alsgård Jensen	Skovtræning ved Skovhytten
Troels Aagaard	Danmarks Idrætsforbund
Caroline Mortensen	Dansk Islandshesteforening
Lasse Grønberg Jensen	

Sekretariat

Jesper Blom-Hansen	Skovrider
Vibeke Lei Stoustrup	Projektleder

Afbud

Birgitte Nielsen	DGI
Maja Lunnemann	BUPL Nordjylland
Jytte Andersen	Læsø Ældreråd
Randi Larsen	Dansk Ride Forbund

Gæster

Jacob Birk Jensen	Direktør, Watson C
Mogens Sonne Hansen	Skovfoged, Naturstyrelsen Vendsyssel

Referat

1. Velkomst

Formand for bestyrelsen Finn Mikkelsen byder velkommen til mødet.

Referat

Formanden bør velkommen

2. Læsøs geologi og landskabsdannelse

Læsø er dannet ved vedvarende landhævning igennem de seneste 5.000 år. Den ældste del af øen ligger centralt i Læsø Klitplantage og dermed i den kommende naturnationalpark. Herfra strækker sig et kompleks af gamle strandvolde ud i hele området. Landskabet i klitplantagen er dynamisk og omfatter bl.a. store forekomster af klithede, skovklit og tørvelavninger samt kystnære kærømråder. Der er desuden klitdannelser mod kysten ved Hvide Bakker og to markante parabelklitter i Højsande. Plantageskoven, som stadig dominerer den sydvestlige og østlige del, blev anlagt sidst i 1800-tallet efter sandflugten.

På mødet vil Jens Morten Hansen give et oplæg om Læsøs geologi og landskabsdannelse.

Referat

Jens Morten Hansen gennemgik overordnet de processer, som har dannet Læsø igennem 5.000 år. Den væsentligste geologiske proces i naturnationalparkens område er opbygning af strandvolde som opskylningsrygge med lavninger imellem. Dele af dette landskab som f.eks. Højsande er senere dækket af flyvesand. Kærene sydvest for Klitplantagen er opbygget som barriereøer med laguner, og området sydøst for plantagen er opbygget som strandenge.

Vegetation i den tidligste fase af Læsøs etablering er kortlagt ved pollenanalyser. Birk og fyr har været dominerende sammen med taks. Der har også været bl.a. lind, pil og ask, som ikke ses hyppigt i plantagen i dag. Nogle af træerne har måske eksisteret tilbage i det forhistoriske istidslandskab, som karakteriserede området for op til 8000 år siden

Finn Mikkelsen takkede for et spændende og lærerigt indlæg om det landskab, vi bygger på og gerne fortsat vil værne om.

3. Temadrøftelse: Naturlig hydrologi og biodiversitetsfremmende tiltag

Grøfter afvander i dag store dele af naturnationalparkens område. Dette er gjort for at sikre både skovdrift og infrastruktur. Resultatet er, at vandstanden mange steder er lavere end naturligt, ligesom de naturlige variationer i vandstanden er mindsket. Mere naturlig hydrologi vil gavne biodiversiteten. Mange arter af planter, insekter og fugle vil have glæde af større områder med våde naturtyper samt større variation i vandstand inkl. tørre og våde perioder.

Genopretning af naturlig hydrologi skal tage hensyn til både infrastruktur, naboarealer og de kommende biodiversitetsfremmende tiltag. Der er flere veje med offentlig færdsel i naturnationalparken, som fortsat skal være farbare. Naboarealer må ikke påvirkes ved lukning af grøfter. Fældninger med henblik på naturgenopretning skal som hovedregel gennemføres, inden der skabes naturlig hydrologi.

Der blev i 2022 gennemført en hydrologisk forundersøgelse af naturnationalparkens areal for at kortlægge, hvor i området den naturlige hydrologi kan genoprettes og med hvilken effekt. En følgegruppe med repræsentanter for Læsø Kommune og Læsø Vand blev løbende orienteret om indhold i rapporten, men rapporten blev ikke fremlagt for projektgruppen, inden arbejdet stoppede pga. udskrivelse af valg til Folketinget i oktober 2022. I 2023 fik Naturstyrelsen udarbejdet en supplerende rapport med fokus på hydrologiske konsekvenser af perioder med særligt meget nedbør.

Skovarealerne i den kommende Naturnationalpark Læsø Klitplantage udgør i alt ca. 660 ha. Det svarer til knap 60 % af områdets i alt 1.126 ha. Hovedtræarterne er skovfyr, eg og birk, mens 10 % har oversøiske nåletræarter, og 10 % har andre europæiske nåletræarter som hovedtræart. Særligt de oversøiske nåletræarter breder sig ind i bevoksninger med hjemmehørende arter som skovfyr og birk.

Skoven i den kommende naturnationalpark vil blive udlagt som urørt skov. Det betyder bl.a., at ikke-hjemmehørende arter vil blive udfaset, og at der kan ske strukturhugst i arealer med ensaldrende hjemmehørende arter. Andre biodiversitetsfremmende tiltag kan være bekæmpelse af invasive arter, mere dødt ved i skovbunden og indplantning af blomstrende træer og buske.

Bestyrelsen præsenteres på mødet for den hydrologiske forundersøgelse og Naturstyrelsens indledende overvejelser om tiltag til naturgenopretning, og bestyrelsen kan stille spørgsmål og give input hertil.

a. Præsentation af temaet:

- Introduktion v. Jesper Blom-Hansen, skovridder
- Hydrologisk forundersøgelse i Naturnationalpark Læsø Klitplantage v. Jacob Birk Jensen, direktør i Watson C
- Biodiversitetsfremmende tiltag v. Mogens Sonne Hansen, skovfoged ved Naturstyrelsen Vendsyssel med ansvar for skovdrift, jagt og vildtforvaltning

b. Drøftelse ved bordene:

- Spørgsmål og input til muligheder for at genskabe mere naturlig hydrologi
- Spørgsmål og input til biodiversitetsfremmende tiltag

c. Opsamling:

- Præsentation af input og spørgsmål fra hver gruppe
- Gensidig drøftelse
- Særlige opmærksomhedspunkter

Input fra drøftelserne noteres til det videre arbejde

Referat

Jesper Blom-Hansen indledte punktet med at understrege, at naturlig hydrologi sammen med græssende dyr er et af de vigtigste greb for bedre biodiversitet i naturnationalparken. Naboarealer og offentlige veje må ikke påvirkes, ligesom det er vigtigt at bevare en del skovveje som adgang for publikum og tilsyn med dyr. Hydrologiske tiltag skal være baseret på solid viden, hvorfor Naturstyrelsen har fået udarbejdet en hydrologisk forundersøgelse ved virksomheden WatsonC, som har specialiseret sig i dette område.

Jacob Birk Jensen fra Watson C præsenterede hovedpunkterne i den hydrologiske forundersøgelse. Præsentation gøres tilgængelig med referatet sammen med den hydrologiske forundersøgelse. Undersøgelsen baserer sig på mange opmålinger i felten, data indhentet fra en række forskellige databaser og beregningsmodeller.

De historiske forhold blev indledningsvist kort gennemgået. På grund af den fortsatte landhævning på Læsø er det forventeligt ikke muligt helt at genskabe de hydrologiske forhold, som fandtes for 100 år siden.

Watson C har identificeret 5 områder, hvor der kan lukkes grøfter for at genskabe naturlig hydrologi. Det er karakteristisk for kystområder, at grundvandsspejlet er meget dynamisk. Ved etablering af naturlig hydrologi forskydes denne dynamik tættere på terræn.

Hvert område og de opmærksomhedspunkter, der knytter sig til de enkelte områder, blev kort gennemgået. Alle projektområder ligger i plantageskov, hvor der skal ske omfattende hugst som en del af de biodiversitetsfremmende tiltag. Hydrologiprojekterne skal derfor afvente færdiggørelse af dette og vil ikke kunne gennemføres de første år efter etablering af naturnationalparken. Hydrologiprojekterne forventes derfor gennemført etapevis og drøftet i bestyrelsen inden forudgående myndighedsbehandling.

Der blev spurgt til forholdene omkring Foldgårdsøen, hvor der har været meget vand i terræn over vinter og forår. I forbindelse med Life-projektet i klitplantagen blev der lukket grøfter, som tidligere afvandede Foldgårdsøen. Dette har medvirket til, at der tilbageholdes vand i og omkring søen. De kommende hydrologiprojekter vil ikke påvirke Foldgårdssøen og området omkring.

Der blev spurgt til klimaeffekt af etablering af naturnationalparken. Som det fremgår af referatet fra møde i bestyrelsen d. 17. juni 2024 er etablering af naturnationalparker ikke et klimaprojekt. Således vil der kunne være et negativt CO₂ regnskab i den første periode efter etablering. På længere sigt kan projekterne blive CO₂ neutrale eller måske med positivt CO₂ regnskab afhængigt af jordbund og indsatser.

Mogens Sonne Hansen gennemgik overvejelser og prioriteringer i arbejdet med naturgenopretning i den kommende naturnationalpark. Billedet på den fremtidige skov er en lysåben skov i mosaik med de lysåbne naturtyper med hjemmehørende træer, flere blomstrende træer og buske, åbne skovbryn samt meget mere dødt og døende ved. De dominerende træarter vil være skovfyr og birk

Overordnet kan træarterne og kommende tiltag i naturnationalparken opdeles i 3 grupper:

- Oversøiske træarter bl.a. sitkagran og contortafyr: disse vil blive fjernet enten ved renafrift eller udtynding over flere omgange.
- Europæiske træarter bl.a. østrigsk fyr og bjergfyr: bevoksninger modereres og efterlades til naturligt forfald, markante træer kan bevares
- Hjemmehørende arter: der gennemføres strukturhugst, dvs. udtynding så variation i alder øges, arter i undertal fremmes

Ved strukturfældning følges Naturstyrelsens økologiske retningslinjer, som bl.a. indebærer, at der foretages veteranisering for at øge mængden af døende og dødt ved, og at naturmæssigt særligt værdifulde træer og trægrupper bevares. Det er f.eks. veterantræer og træer med mange mikrohabitater i form af hulheder, skader og svampe.

Der kan indplantes frøkilder til blomstrende hjemmehørende træer, som savnes i området som f.eks. hvidtjorn, skovæble, pil, hunderose og fuglekirsebær. Invasive arter som glansbladet hæg og rynket rose bekæmpes.

De biodiversitetsfremmende tiltag gennemføres over en periode på 25 år. Herefter kan der fortsat ske nødvendig naturpleje i området som f.eks. fjernelse af opvækst af oversøiske arter.

Efter drøftelser ved bordene blev der samlet op på emnerne:

- tiltag til etablering af naturlig hydrologi
- biodiversitetsfremmende tiltag.

Input til etablering af naturlig hydrologi:

Overordnet fandt bestyrelsen tiltagene vigtige og spændende. Der er ønske om, at lukning af grøfter sker i faser og forsigtigt i forhold forventningerne om et vådere klima og dermed større mængder vand i plantagen. Der skal desuden være opmærksomhed på, at friluftsfaciliteter f.eks. vandrerruter kan blive påvirkede af vand, og at der i givet fald skal findes alternativer eller laves nye faciliteter, så den offentlige adgang sikres.

Input til biodiversitetsfremmende tiltag:

Bestyrelsen fandt de beskrevne tiltag spændende og relevante. Det blev fremhævet, at det vil være gavnligt for insekter, hvis der er blomstrende træer og buske hele sæsonen. Der var desuden forslag om at indplante træer og buske, som har været udbredt på øen i forhistorisk tid, bl.a. lind, elm og ask.

4. Siden sidst - orientering

Status på formidling

- Naturvandring d. 10. oktober 2024 med 23 deltagere. Vandringerne havde fokus på hvilke arter, der er naturlige i Læsøs skove, og samspillet imellem arter i den lysåbne, græssede skov
- 'Kom med i kreaturhegnet' d. 22. oktober 2024 med 12 deltagere. Fokus for turen var dyrenes adfærd og færdsel i hegn med dyr. Pga. stor interesse gentages turen til foråret
- Projektleder holder fortsat Åbent kontor ca. hver anden uge
- Næste naturvandring er planlagt til søndag d. 8. december

Aktiviteterne annonceres i Læsøposten. Visit Læsø annoncerer naturvandringer og andre arrangementer i deres kalender mv. Medlemmerne af bestyrelsen opfordres til at dele begivenheder i eget bagland.

Referat:

Der er ønske om mere information om naturnationalparken og aktiviteter.

Husstandsomdeling, opslag på facebook og opslag i de lokale butikker blev igen foreslået. Visit Læsø annoncerer arrangementer i kalender og på facebook, og opslag i butikker har også været anvendt. Yderligere tiltag overvejes.

Siden sidste møde er der holdt møde med Læsø Biavlerforening og med naboer til den kommende naturnationalpark. Referater fra disse møder medsendes dette referat. Der har

desuden været et indledende møde med jagtforeningerne på Læsø samme dag som bestyrelsesmødet. Der er aftalt særskilt møde med rytternes repræsentanter i bestyrelsen d. 2. december 2024 med henblik på konkrete input til ridefaciliteter.

5. Eventuelt

Sekretariatet har modtaget nedenstående forespørgsel fra Jørgen Sønderkær, Strandjægerne. Forespørgslen besvares på mødet.

'Har nu været i dialog med medlemmer af Folketinget omkring kommende NNP'er. Pågældende politikere sad med ved bordet i forhandlingerne vedrørende opstart af NNP processen igen, og hører også gerne nærmere om hvorledes arbejdet skrider frem rent lokalt på Læsø. Ligeledes har pågældende mulighed for at stille spørgsmål til Ministeren, og evt. kalde Ministeren i samråd.

Som nævnt tidligere har Strandjægerne foreslået at alle foreninger/organisationer der er repræsenteret i bestyrelsen får mulighed for at komme med en skriftlig udtalelse i endelig NNP projektbeskrivelse, fx. max en halv A4 side.

Nævnte Folketingsmedlemmer finder forslaget interessant - og derfor ønsker Strandjægerne afklaring omkring emnet på kommende NNP bestyrelsesmøde.'

Sekretariatet bemærker, at en tilsvarende forespørgsel fra Strandjægerne blev drøftet på møde i den lokale projektgruppe d. 4. oktober 2024. Af referatet fra dette møde fremgår følgende svar:

'Naturstyrelsen vil meget gerne bakke op om, at arbejdet i den lokale projektgruppe evalueres. Den første fase af projektgruppens arbejde har fokus på input til projektbeskrivelsen, men projektgruppen er etableret for hele etableringsperioden for den kommende naturnationalpark. Det er derfor en god ide at evaluere arbejdet nu, så læring herfra kan lægges til grund for det videre samarbejde.

Konkret foreslår Naturstyrelsen, at evaluering bliver et tema for kommende møde i november. Medlemmerne af projektgruppen vil i den forbindelse få mulighed for at lave en kort skriftlig evaluering jf. forslag fra Strandjægerne. Input kan fremlægges på mødet og indgå som bilag til referat fra mødet. Det er ikke muligt at lade bidragene indgå i projektbeskrivelsen.'

Referat:

Beslutning fra tidligere fastholdes. Evaluering af bestyrelsens arbejde vil komme på dagsorden i starten af 2025 og tage afsæt i de succeskriterier, som bestyrelsen har besluttet for sit virke.

Finn Mikkelsen gennemgik den kommende tids fokus for arbejde i bestyrelsen.

Naturstyrelsen Vendsyssel skriver nu på udkast til projektbeskrivelse og forvaltningsplan ud fra bestyrelsens drøftelser og input i øvrigt. Udkastet skal gennemarbejdes med kolleger og eksperter på Naturstyrelsens hovedkontor. På december-mødet samler bestyrelsen op på input og forslag fra tidligere møder. Det er aktuelt forhåbningen, at planen kan sendes i offentlig høring i foråret. Inden da præsenteres hovedpunkter for bestyrelsen.

Forslag om at reservere mødedatoer i januar og februar, som kan aktiveres ud fra behov, blev godkendt. Datoerne er efterfølgende aftalt med formanden til:

- Torsdag d. 9. februar 2025 kl. 15-18
- Tirsdag d. 11. februar 2025 kl. 15-18

Møderne indkaldes elektronisk.

Der var opbakning til at indlede det næste møde i december med fælles spisning.